

MORALNE DILEME

7-11

vsi, po skupinah
od 4-6

KAJ JE POMEMBNO?

30-60 minut

Ta dejavnost pospešuje moralni razvoj in spodbuja raznolike oblike ter načine etičnega mišljenja.

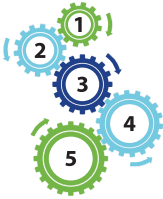
Hkrati ta dejavnost pomaga otrokom pri razvijanju in širjenju moralne občutljivosti za situacije, pri zavzemanju različnih gledišč na posamezno situacijo ter pomaga oblikovati veščine odločanja.

Otroke spodbuja, da se zavedajo večplastnosti in zapletenosti procesa sprejemanja moralnih odločitev. Prav zaradi tega sega od prepoznavanja različnih moralnih razsežnosti na bolj impliciten način do tega, da jih poskusimo tudi eksplicitneje oz. izrecno oblikovati ter o njih premisliti.

Za izvedbo dejavnosti potrebujemo izbor kratkih primerov, zgodb ali opisov moralnih dilem (to so lahko vsakdanje situacije, v katerih se soočamo z izzivom, da sprejmemo moralno odločitev).

Hkrati potrebujemo liste papirja (format A5 ali podoben) v različnih barvah in z izpisanimi izbranimi ključnimi besedami (DOLŽNOST, PRAV, SKUPNO DOBRO, ŠKODA, SPOŠTOVANJE, SKRB, VRLINA, ...) ter škatlo ali košaro, v katero lahko položimo liste papirja.

Koraki pri izvedbi dejavnosti:

1. Razred oziroma skupino razdelimo v več manjših skupin otrok (od 4 do 6 članic oziroma članov v vsaki skupini).

2. Vzemimo liste papirja različnih barv z izpisanimi različnimi ključnimi moralnimi pojmi (npr. DOLŽNOST, PRAVICA, VREDNOTA, SKUPNO DOBRO, ŠKODA/ŠKODOVANJE, KORIST, SPOŠTOVANJE, SKRB, VRLINA, ...). K tem lahko dodamo tudi svoje pojme ali pa uporabimo še bolj enostavne kategorije (npr. JAZ, DRUGI, SKUPNOST, PLANET ZEMLJA, ipd.). Vse skupaj damo v škatlo ali košaro. Vsaka skupina otrok naj potem naključno izbere en list papirja iz košare in v vsaki skupini naj izberejo enega člana ali članico, ki bo izpisano besedo prebrala na glas. Pričnemo s prvo skupino in nato nadaljujemo z vsemi drugimi. Kot vodja dejavnosti pri vsaki izmed teh skupin s celotnim razredom kratko razpravljamo o tej besedi. Kaj pomeni? Kako in kdaj jo uporabljamo? Na kaj se nanaša? Enako ponovimo za vsako besedo pri vsaki skupini. Razpravljamo o izbranem pojmu, dokler ga ne bodo vsaj izhodiščno razumeli prav vsi. Ko ima vsaka izmed skupin svoj pojem ter ste jih v pogovoru osvetlili, nadaljujemo z naslednjim korakom.

3. Sedaj predstavimo celotnemu razredu kratko zgodbo, ki vsebuje moralno dilemo ali težko moralno odločitev, ter končamo z zgodbo na mestu, ko je treba sprejeti to odločitev (lahko uporabimo pravljice, zgodbe, primere vsakdanjega življenja, kratke zgodbe, ki otroci poznajo, zgodbe iz animiranih filmov, itd.). Na primer, zgodba s primerom iz vsakdanjega življenja: Tomaž kupi dobrodelni časopis od brezdomca na ulici, ki ga prodaja za 1 evro. Tomaž mu izroči kovanec za 2 evra, ker nima manjšega ter pričakuje, da bo dobil 1 evro nazaj. Brezdomec pa Tomažu izroči časopis in mu reče le: "Hvala in zbogom!" Tomaž je zmeden. Kaj naj stori? Naj vpraša oz. prosi za en evro nazaj? Skupine prosimo naj razmislijo o tej situaciji ter se o njej pogovorijo med seboj v skupini, pri tem pa naj bodo pozorne predvsem na pojem, ki ga imajo na svojem izbranem listu papirja.

4. V tem koraku izberemo naključno skupino, ki je mora kot prva predstaviti ali predlagati, kako je predstavljena situacija oziroma odločitev povezana z moralnim pojmom, ki ga imajo na svojem kosu papirja. Npr. kako (lahko) odločitev vpliva na pravice vpletene osebe? Ali lahko z dejanjem povzročimo kakršnokoli škodo glede tega, kako se bomo odločili? Kako bo naša odločitev vplivala na druge v situaciji? Kako bo odločitev vplivala na značaj in na njegovo/njeno osebnost? Kako lahko odločitev oblikujemo tudi tako, da z njo izražamo skrb za druge in za sebe? Kaj bi bilo najbolj koristno storiti? Ali je pravično, da brezdomec vrne 1 evro Tomažu?

Članice in člani skupine morajo najprej predstaviti svoje predloge. Naslednje skupine jim lahko pomagajo z idejami. Lahko tudi na kratko razpravljamo o odgovorih z razredom. Potem preidemo na drugo skupino in na drug moralni pojem. Ponavljamo te korake, dokler se ne vključijo vse skupine. Ne pozabimo, cilj ni najti prave rešitve za moralni problem, ampak se zavedati moralne kompleksnosti same situacije in gojiti moralno občutljivost za moralno pomembne vidike situacije.

5. Na tej točki lahko z dejavnostjo tudi zaključimo, lahko pa naredimo tudi korak naprej. Poskusimo razmišljati skupaj z vsemi skupinami, katera dejanja so odprta oziroma možna za lik v predstavljeni zgodbi o moralni dilemi, ki jo boste morali upoštevati (poskusimo razmisliti o vsaj treh ali štirih alternativah). Npr. Tomaž prosi, da mu prodajalec časopisa vrne 1 evro. Tomaž zgolj odide naprej. Tomaž odvrne brezdomcu: "In preostali evro obdržite kot moje darilo." Tomaž prodajalca prosi, da mu da še en izvod časopisa, ki ga potem podari naprej. Alternativne možnosti napišemo na tablo, da jih lahko vsi vidijo.

6. V tem koraku lahko razpravljamo, kakšna bi bila najboljša odločitev v tem primeru. Ali je sploh lahko najti dobro, celo najboljšo odločitev? Zakaj da ali zakaj ne? Na tej točki lahko tako odpremo sokratski dialog s celotno skupino. Ponoviti je potrebno, da cilji ni ta, da bi se vsi strinjali, ampak da lahko kritično in moralno občutljivo razmišljamo o dilemi.